

Кафедра цивільного, господарського права та процесу

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОТАРІАТ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	вибіркова

Мова навчання **українська**

Київ – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Нотаріат» для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право Освітньо-професійної програми «Міжнародне право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Розробник: Білик Л.Д. – старший викладач, кафедри цивільного, господарського права та процесу, магістр права.

Контакти

Білик Лілія Денисівна

lilibilyk@gmail.com \ (044)246-57-88

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри цивільного, господарського права та процесу протокол № 1 від 21 жовтня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Клименко С.В.

Схвалено Науково-методичною радою Академії адвокатури України

Голова НМР професор Гончаренко С.В.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –3	Рік підготовки: 4
Загальна кількість годин –90	
Кількість модулів –2	Семестр: 8
для денної форми навчання:	
аудиторних –30	Лекції: 20 Семінарські: 10
самостійної роботи студента	60
Вид підсумкового контролю:	
Форма підсумкового контролю:	Залік

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Нотаріат» є сприяння професійній орієнтації студентів, формування у них системи знань про поняття, предмет та принципи діяльності нотаріату для формування відповідних професійних компетентностей та їх подальшої реалізації у майбутній діяльності.

Предметом дисципліни є знання про поняття, принципи діяльності, система та компетенція нотаріальних органів, їх права та обов'язки щодо здійснення нотаріальної діяльності, загальні правила вчинення, класифікація та зміст нотаріальних дій. Захист прав учасників нотаріального процесу.

Завданням навчальної дисципліни є набуття студентами ґрунтовних знань щодо принципів, завдань, порядку організації та діяльності нотаріату України; отримання студентами вмінь вирішувати на практиці завдання, які постають перед нотаріальними органами для захисту прав осіб, що до них звертаються, а також захищати права осіб, які порушуються нотаріальними органами та посадовими особами.

Відповідно до **освітньої програми**, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності	ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння професійної діяльності. ЗК-3 Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. ЗК-4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі «великих даних» (big data), з різних джерел із дотриманням етичних та правових норм у поєднанні з навичками використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК-5 Здатність працювати як автономно, так і у команді, здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК-6 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права (у тому числі міжнародного права), його місця у загальній системі знань про природу і суспільство. ЗК-7 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. ЗК-8 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо. ЗК-9 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності, здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. ЗК-10 Здатність діяти у навчальних і професійних ситуаціях відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, а також
--------------------------------	--

	оцінювати поведінку інших із цих позицій.
Фахові компетентності	ФК-2 Здатність використовувати базові методи дослідження держави і права при виконанні професійних задач, встановлювати історичний контекст норм і режимів, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні. ФК-6 Здатність передбачати юридичні ризики, пов'язані з множинністю правових систем і юрисдикцій. ФК-7 Уміння працювати з міжнародними документами: договорами, актами міжнародних організацій тощо, — здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм, аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти й супровідну документацію українською й іноземними мовами, у співпраці з компетентними фахівцями готувати справи до розгляду в українських, закордонних, міжнародних судах і арбітражах. ФК-9 Здатність виконувати стандартні обов'язки в складі юридичної служби органів, організацій, підприємств, зокрема приватної юридичної практики відповідально та з розумінням етичних аспектів юридичної роботи. ФК-10 Знання засад і доктрин національного та міжнародного права, а також змісту ключових правових інститутів, здатність до їх аналізу та прогнозування тенденцій розвитку; уміння використовувати ці знання і навички у практичній діяльності, надавати юридичні висновки й консультації, здійснювати юридичний супровід основних видів міжнародної співпраці та зовнішньоекономічних операцій, розробляти правову позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів, вести дискусію й дебати, а також виконувати інші види діяльності юриста з питань українського та (у співпраці з компетентними фахівцями у відповідній галузі) іноземного права, зокрема, нотаріату. ФК-12 Вміння налагоджувати ділові контакти з керівництвом, колегами, партнерами та клієнтами; уникати конфліктів у професійній діяльності й ефективно вирішувати вже посталі проблеми. ФК-13 Спроможність усно та письмово викладати правові обґрунтування та висновки з дотриманням процесуальних форм документів, а також готовність здійснювати презентацію таких матеріалів. ФК-17 Уміння самостійно здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародного права, визначати наукові проблеми, нерозроблені або недостатньо розроблені у відповідних науках та

	міждисциплінарних дослідженнях, готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати досліджень, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.
--	---

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Нотаріат**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): цивільне право та процес, сімейне право, міжнародне приватне право.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Нотаріат**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання насамперед із предметної області для досягнення цілей професійної діяльності, швидко розуміти професійні завдання, оцінювати їхню складність,	ПРН-1
Демонструвати володіння загальнотеоретичними поняттями і категоріями римського приватного права, теорії держави і права, вільно оперувати юридичними поняттями та термінами, орієнтуватися у початкових онтологічних, антропологічних, аксіологічних засадах сутності, походження та цивілізаційного призначення права; розуміти базові теоретико-правові підходи, на основі яких здійснюється тлумачення та застосування норм і принципів права, та визначати тенденції його розвитку.	ПРН-2
Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, зокрема, з історичних та філософських наукових джерел, аналізувати їх та узагальнювати у відповідності до наукових критеріїв, використовувати базові методи історії та філософії при виконанні професійних задач, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні.	ПРН-3
Визначати міжнародно-правову ситуацію, використовувати різні джерела безпосередньої й опосередкованої інформації для з'ясування потрібних обставин і фактів, надання міжнародно-правової оцінки подіям міжнародних відносин, застосовувати одержані знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного та національного права при вирішенні практичних завдань.	ПРН-4
Швидко знаходити потрібну інформацію, обробляти й аналізувати її, оцінювати за достовірністю та релевантністю, аналізувати зібрану й оброблену інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, складати аналітичні довідки, звіти й інші форми представлення результатів аналізу з правильним оформленням посилань на норми міжнародного та національного (українського та закордонного) права.	ПРН-5
Відповідально й етично виконувати стандартну некерівну роботу в юридичній	ПРН-9

службі організацій, підприємств, зокрема приватної юридичної практики, уникати конфліктів інтересів.	
Здійснювати наукові дослідження з актуальних питань теорії та практики міжнародного права, формулювати новизну таких досліджень, публікувати їх результати в наукових фахових виданнях, а також захищати власні розробки на відповідному рівні, беззастережно керуючись при цьому нормами наукової етики й академічної доброчесності.	ПРН-17
Діяти у навчальних і професійних ситуаціях етично та свідомо, відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, розуміти власну відповідальність за свої дії як у професійному розрізі, так і в загальносуспільному.	ПРН-18
Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін	ПРН-20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Нотаріат**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання нотаріального процесу для досягнення цілей професійної діяльності, швидко розуміти професійні завдання, оцінювати їхню складність,	ПРН-1
оперувати юридичними поняттями та термінами, орієнтуватися у початкових онтологічних, антропологічних, аксіологічних засадах сутності, походження та цивілізаційного призначення права; розуміти базові теоретико-правові підходи, на основі яких здійснюється тлумачення та застосування норм і принципів права, та визначати тенденції його розвитку. володіти загальнотеоретичними поняттями і категоріями нотаріату, визначати організаційну побудову нотаріату в Україні, аналізувати функції нотаріальної діяльності як різновиду правозастосовної діяльності;	ПРН-2
роз'яснювати та розрізняти між собою порядки посвідчення різних правочинів, засвідчення та посвідчення безспірних фактів, посвідчення і реєстрації безспірних прав, вчинення охоронних та інших нотаріальних дій різними учасниками нотаріального процесу; аналізувати їх та узагальнювати у відповідності до наукових критеріїв, використовувати базові методи історії та філософії при виконанні професійних задач, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні.	ПРН-3
систематизувати нотаріальні дії, аналізувати їх зміст та розрізняти між собою; використовувати різні джерела безпосередньої й опосередкованої інформації для з'ясування потрібних обставин і фактів, застосовувати одержані знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного та	ПРН-4

національного права при вирішенні практичних завдань.	
виявляти порушення прав осіб, які звернулись до нотаріуса за вчиненням нотаріальної дії та інших заінтересованих осіб, встановлювати форми та способу захисту порушеного права, роз'яснювати порядок захисту прав суб'єктів нотаріального процесу та складати скарги і позовні заяви.	ПРН-5
знати компетенції нотаріальних органів та посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій, вміти обирати нотаріуса та іншу посадову особу, до яких можна звернутись за здійсненням конкретної нотаріальної дії відповідно до життєвої ситуації;	ПРН-9
знати порядок доступу до професії нотаріуса, вміти роз'яснити права і обов'язків нотаріусів, помічників нотаріусів та інших посадових осіб, які мають право вчиняти нотаріальні дії;	ПРН-9
здійснювати наукові дослідження з актуальних питань нотаріального процесу, формулювати новизну таких досліджень, публікувати їх результати в наукових фахових виданнях, а також захищати власні розробки на відповідному рівні, беззастережно керуючись при цьому нормами наукової етики й академічної доброчесності.	ПРН-17
знати правила професійної етики нотаріусів та розуміти сутність конфлікту інтересів у діяльності нотаріальних органів та посадових осіб. Діяти у навчальних і професійних ситуаціях етично та свідомо, відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, розуміти власну відповідальність за свої дії як у професійному розрізі, так і в загальносуспільному.	ПРН-18
з урахуванням постійного вдосконалення законодавства, руху цивільного обігу, усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін	ПРН-20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на семінарських заняттях, поточне тестування та розв'язування ситуативних завдань);
- поточний модульний контроль (після вивчення кожного змістового модуля);
- оцінка за самостійну роботу (написання рефератів(есе), складання процесуальних документів тощо);
- підсумковий контроль - залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми й методи поточного контролю:

Форми поточного контролю	Методи поточного контролю
Контроль на семінарських заняттях	• Вибіркове усне опитування; • Фронтальне усне опитування; • Опитування за тестовими завданнями; • Письмова робота.
Контроль на лекції	• Вибіркове експрес – опитування;

Форма модульного контролю: *модульна контрольна робота (проводиться на семінарському занятті).*

Форма підсумкового семестрового контролю: *залік*

Перелік контрольних питань на залік

1. Поняття та завдання нотаріату
2. Принципи латинського нотаріату
3. Система нотаріальних органів
4. Принципи нотаріальної діяльності в Україні
5. Хто може бути нотаріусом
6. Помічник нотаріуса, хто ним може бути
7. Права та обов'язки нотаріуса
8. Права та обов'язки помічника нотаріуса
9. Нотаріальний округ
10. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
11. Порядок і підстави анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю
12. Організація роботи державних нотаріальних контор
13. Державні нотаріальні архіви
14. Порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності
15. Відповідальність нотаріусів.
16. Порядок заміщення приватного нотаріуса
17. Повноваження нотаріусів щодо вчинення нотаріальних дій
18. Повноваження посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо вчинення нотаріальних дій
19. Місце вчинення нотаріальних дій
20. Час вчинення нотаріальних дій
21. Порядок встановлення особи, що звернулась за вчиненням нотаріальних дій
22. Відмова у вчиненні нотаріальних дій
23. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальних дій
24. Загальні правила посвідчення правочинів
25. Посвідчення заповітів
26. Видача свідоцтва про право на спадщину

27. Вжиття заходів до охорони спадкового майна
28. Накладання заборони на відчуження нерухомості
29. Засвідчення справжності підпису на документах
30. Посвідчення фактів
31. Порядок вчинення виконавчих написів

Критерії оцінювання знань студентів та накопичення балів за рейтинговою системою.
Модуль I

Параметри	Поточне опитування на лекціях (участь у бесіді)	Активна участь у семінарських заняттях(залежно від виду завдань)	Модульна контрольна робота	Самостійна робота/індивідуальні завдання	Загальна кількість балів
Оцінка в балах	0-5	0-10	0-10	0-10	35

Модуль II

Параметри	Поточне опитування на лекціях (участь у бесіді)	Активна участь у семінарських заняттях(залежно від виду завдань)	Модульна контрольна робота	Самостійна робота/індивідуальні завдання	Кількість балів на екзамені
Оцінка в балах	0-5	0-15	0-5	0-10	30
	Загальна кількість балів 0-100				

Орієнтовні форми поточного контролю знань студентів та їх оцінка у балах:

Поточне опитування на семінарських заняттях включає:

- відповідь на питання за планом семінарського заняття;
- доповнення відповіді;
- участь у дискусії;
- складання текстів договорів та заповітів;
- вирішення ситуативних задач (кейсів);
- проведення мозкових атак для вирішення конкретного питання;
- аналіз знайдених в реєстрі судових рішень по заданій темі;

Максимальна оцінка за семінар – до 5 балів.

Модульна контрольна робота – містить індивідуальні завдання у вигляді тестів та ситуативних задач.

Загальна сума: до 5 балів.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ/виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
90-100/А	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, правильно відповідає на усі додаткові запитання викладача.
82-89/В	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, відповідає на усі додаткові запитання викладача, але при цьому не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
74-81/С	У цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, відповідає частково на усі додаткові запитання викладача, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
64-73/Д 60-63/Е	Не у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, практичних завдань та додаткових запитань викладача, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки.
35-59/ FХ	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань, практичних завдань та додаткових запитань викладача.

Підсумки складання екзамену (заліку)

ВСЬОГО ОЦІНОК	СУМА БАЛІВ		ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
	екзамен	залік		екзамен	залік
	90-100	50-65	А	відмінно	
	82-89	42-49	В	добре	

	74-81	39-41	C	задовільно	зарахован о
	64-73	34-38	D		
	60-63	30-33	E		
	35-59	20-29	FX	незадовільно	не зарахован о
	1-34	0-19	F		

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративний, метод проблемного викладу – на лекційних заняттях;

розбір конкретних ситуацій, презентації-виступи, семінари-дискусії, колоквиум, консультації, мозкові атаки – на семінарських заняттях, самонавчання, виконання індивідуальних робіт тощо.

7. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1 .

Основні поняття. Мета, завдання, система та принципи діяльності нотаріату в Україні.

(2 години).

Історія виникнення та розвитку нотаріату в Україні і світі.

Нотаріат латинської школи (civil law) і англо-американський нотаріат (common law) та законодавство України: порівняльний аспект. Міжнародний союз нотаріату.

Поняття нотаріату, його завдання та функції, принципи діяльності.

Система нотаріальних органів.

Тема 2.

Організаційні основи побудови та діяльності нотаріату в Україні

(2 години).

Державне регулювання нотаріальної діяльності.

Нотаріус, хто може ним бути. Порядок отримання права займатися нотаріальною діяльністю.

Права та обов'язки нотаріуса.

Помічник нотаріуса.

Організація роботи державних нотаріальних контор та державних нотаріальних архівів.

Організація роботи приватних нотаріусів. Робоче місце приватного нотаріуса.

Відповідальність приватного нотаріуса та страхування його цивільно-правової відповідальності.

Нотаріальне діловодство і звітність. Нотаріальна таємниця.

Нотаріальний округ.

Професійне самоврядування нотаріусів. Українська нотаріальна палата. Правила професійної етики нотаріусів.

Тема №3

Компетенція нотаріальних органів та посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій.

(2 години).

Нотаріальні дії, що вчиняються нотаріусами.

Повноваження державних нотаріусів державних нотаріальних архівів.
Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування.
Нотаріальні дії, що вчиняються консульськими установами України.
Заповіти і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених.
Засвідчення справжності підпису на документах начальником установи виконання покарань.

Тема № 4

Загальні правила вчинення нотаріальних дій

(4 години)

Місце та строки вчинення нотаріальних дій. Ускладнення в нотаріальному процесі.
Встановлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб. Перевірка повноважень представників фізичних і юридичних осіб.
Встановлення волевиявлення та дійсних намірів особи при вчиненні нотаріальних дій.
Витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій.
Повноваження нотаріусів в сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.
Реєстрація нотаріальних дій.
Відмова у вчиненні нотаріальних дій. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.

МОДУЛЬ 2.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема №5

Посвідчення та засвідчення безспірних фактів

(4 години)

Загальні правила посвідчення правочинів. Посвідчення правочинів про відчуження та заставу майна.
Посвідчення правочинів про відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів.
Посвідчення договору довічного утримання (догляду).
Посвідчення спадкового договору, договору ренти.
Посвідчення заповітів. Порядок зміни та скасування заповітів.
Посвідчення довіреностей, припинення та скасування довіреностей.
Інші правочини.
Засвідчення вірності копій документів, виписок з них, справжності підпису і вірності перекладу.
Посвідчення фактів. Посвідчення часу пред'явлення документів.
Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів.
Вчинення морських протестів.
Видача дублікатів документів.

Тема №6
Посвідчення безспірних прав
(2 години)

Видача свідоцтва про право на спадщину.
 Видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя.
 Видача свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів).
 Видача свідоцтва виконавцю заповіту.
 Реєстрація прав на нерухоме майно.

Тема № 7
Охоронні нотаріальні дії. Нотаріальні дії щодо надання документам виконавчої сили
(2 години)

Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.
 Накладення заборони відчуження нерухомого майна і транспортних засобів.
 Прийняття документів на зберігання.
 Порядок вчинення виконавчих написів.
 Вчинення протестів векселів.

Тема №8
Застосування законодавства іноземних держав. Міжнародні договори
(2 години)

Міжнародне співробітництво в нотаріальній сфері.
 Застосування законодавства іноземних держав.
 Прийняття нотаріусами документів, складених за кордоном. Легалізація офіційних документів. Міжнародні договори у сфері нотаріальної діяльності.
 Забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав.
 Підстави для забезпечення доказів нотаріусом. Порядок забезпечення доказів нотаріусом.

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		лекції	Практ./ Сем.з.	Інд.р-та	Сам.р.	Ін ше
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Основні поняття. Мета, завдання, система та принципи діяльності нотаріату в Україні і світі. Латинський нотаріат (civil law) та англо-американський нотаріат (common law).	8	2				6
Тема 2. Організаційні основи побудови та діяльності нотаріату в Україні	10	2	2			6
Тема 3. Компетенція нотаріальних органів та посадових осіб щодо вчинення	16	4	2			10

нотаріальних дій						
Тема 4. Загальні правила вчинення нотаріальних дій	8	2				6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль 1	42	10	4			28
Модуль 2						
Тема. 5. Посвідчення та засвідчення безспірних фактів	18	4	2			12
Тема 6. Посвідчення безспірних прав	10	2	2			4
Тема 7. Охоронні нотаріальні дії. Нотаріальні дії щодо надання документам виконавчої сили	14	2	2			10
Тема 8. Міжнародне співробітництво в нотаріальній сфері. Застосування законодавства іноземних держав. Міжнародні договори	8	2				6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль 2	48	10	6			32
Разом за семестр	90	20	10			60

7.3. Теми практичних (семінарських) занять

Модуль 1

Семінарське заняття №1

***Тема: Мета, завдання, система та принципи діяльності нотаріату в Україні.
Організаційні основи побудови та діяльності нотаріату в Україні.***

1. Питання для обговорення:

1. Поняття нотаріату, його завдання та функції, принципи діяльності.
2. Система нотаріальних органів.
3. Правила професійної етики нотаріусів.
4. Нотаріус, хто може ним бути. Порядок отримання права займатися нотаріальною діяльністю.
5. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса.
6. Права та обов'язки нотаріуса.
7. Хто може бути помічником нотаріуса. Його права та обов'язки.
8. Відповідальність приватного нотаріуса та страхування його цивільно-правової відповідальності.
9. Забезпечення нотаріальної таємниці.

2. Практична робота: вирішення задач №1-3.

Семінарське заняття №2

Тема:

Компетенція нотаріальних органів та посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.

1. Питання для обговорення:

1. Нотаріальні дії, що вчиняються нотаріусами.
2. Вчинення нотаріальних дій консульськими установами України.
3. Місце та строки вчинення нотаріальних дій. Відкладення вчинення нотаріальних дій.
4. Установлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб. Перевірка повноважень представників фізичних і юридичних осіб.
5. Встановлення волевиявлення та дійсних намірів особи при вчиненні нотаріальних дій.
6. Реєстрація нотаріальних дій.

2. Практична робота: вирішення задач №4-5.

Модуль 2

Семінарське заняття №3

Тема:

Тема: Посвідчення та засвідчення безспірних фактів

1. Питання для обговорення:

1. Загальні правила посвідчення правочинів.
2. Посвідчення правочинів про відчуження майна.
3. Посвідчення заповітів. Порядок зміни та скасування заповітів.
4. Посвідчення довіреностей, припинення та скасування довіреностей.
5. Засвідчення вірності копій документів, виписок з них, справжності підпису і вірності перекладу.
6. Посвідчення фактів. Посвідчення часу пред'явлення документів.
7. Видача дублікатів документів.
8. Вчинення морських протестів.

2. Практична робота: вирішення задач №6-9, складання текстів правочинів.

Семінарське заняття №4

Тема: Посвідчення безспірних прав

1. Питання для обговорення:

1. Видача свідоцтва про право на спадщину за законом.
2. Видача свідоцтва про право на спадщину за заповітом.
3. Видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя.
4. Видача свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів).
5. Видача свідоцтва виконавцю заповіту.
6. Реєстрація прав на нерухоме майно.

2. Практична робота: вирішення задачі № 10.

Семінарське заняття №5

Тема: Охоронні нотаріальні дії. Нотаріальні дії щодо надання документам виконавчої сили

1. Питання для обговорення:

1. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.
2. Прийняття документів на зберігання.
3. Підстави вчинення виконавчих написів.
4. Зміст виконавчого напису нотаріуса.
5. Відмова у вчиненні нотаріальних дій. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.

2. Практичне завдання:

Знайти у Єдиному державному реєстрі судових рішень та проаналізувати рішення судів за скаргами на дії нотаріусів і відмову вчинити нотаріальну дію, а також за позовами про відновлення порушених прав осіб у нотаріальному процесі (визнання правочинів недійсними, відшкодування завданої шкоди, зобов'язання нотаріуса вчинити певні дії).

Вирішити задачу №11.

Ситуаційні завдання (задачі)

Задача 1

Громадянин України К. звернувся до консула України в ОАЕ за посвідченням довіреності на представництво його інтересів як відповідача у судових інстанціях України. Консул відмовив у вчиненні нотаріальної дії та послався на те, що громадянин К. нелегально перебуває в ОАЕ. Крім того, консул грубо поведився і погрожував повідомити про нього місцеві правоохоронні органи.

Визначте правомірність дій консула. Чи підпадають дії консула при вчиненні нотаріальних проваджень під дію норм Правил професійної етики нотаріусів України? Чи можливо до консулів застосовується інше законодавство, яке регламентує етику їх діяльності?

Задача 2. До нотаріуса П. звернувся державний виконавець за отриманням відомостей щодо наявності спадкового майна після смерті боржника. Нотаріус відмовив у наданні таких відомостей пославшись на ст. 8 Закону України «Про нотаріат».

Чи узгоджується положення ст. 8 Закону України «Про нотаріат» щодо суб'єктного складу осіб на запити яких може бути розкрита нотаріальна таємниця із принципом цивільного судочинства щодо обов'язковості судових рішень (ст. 2 ЦПК) та із повноваженнями і статусом державного виконавця?

Задача 3. Студентка юридичного факультету, яка проходила практику у державній нотаріальній конторі, зняла копії з найбільш цікавих договорів іпотеки і приєднала їх як додатки до своєї дипломної роботи.

Чи мало місце порушення нотаріальної таємниці з боку студентки?

Задача 4. До секретаря виконкому селищної Ради народних депутатів звернулася Семенова К. І. Подякувавши за прийняті виконкомом заходи щодо охорони спадкового майна, що залишилося після смерті батька, вона просила видати їй свідоцтво про право на спадщину на це майно, а також прийняти на зберігання документи – листи батька, які допоможуть їй захистити своє право на спадщину, якщо родичі будуть його оскаржувати.

Чи має право секретар виконкому здійснювати названі дії? Хто з посадових осіб органу місцевого самоврядування має право вчиняти нотаріальні дії.

Задача 5. До нотаріуса звернувся за посвідченням заповіту Ковальчук П., він прийшов разом зі спадкоємцем, який був зазначений у заповіті. Під час розмови з нотаріусом, Ковальчук, який був літнього віку, розказав, що залишився без стороннього догляду, діти ним не опікуються, тому він вирішив заповісти свою квартиру сусіду, який йому допомагає в побуті. Ковальчук запитав, чи може він в заповіті зазначити умови отримання сусідом спадщини, а саме, надання йому догляду.

Як нотаріус повинен діяти у даній ситуації. Яким чином нотаріус встановлює дійсність намірів осіб, що звертаються за вчиненням нотаріальної дії.

Задача 6. Квартира належала на праві спільної часткової власності гр. Гриценко К. Н. і Шаповалову М.І. Гриценко вирішив продати свою долю Сидоренко Л. А. 25 грудня 2018 року Шаповалов подав в нотаріальну контору заяву про відмову від права переважної купівлі. Але Гриценко і Сидоренко звернулися за посвідченням договору лише в травні 2019 р. Нотаріус відклав здійснення даного договору до отримання від Шаповалова іншої заяви про відмову від права переважної купівлі.

Чи правильно діяв нотаріус?

Задача 7. В нотаріальну контору звернувся Семенов з проханням посвідчити від його імені заповіт на частину вкладу і облигацій, нажитих разом з дружиною під час шлюбу. Вклад знаходився на особистому рахунку дружини.

Чи має право нотаріус у такому випадку посвідчити заповіт?

Задача 8. Секретар-друкарка нотаріальної контори звернулася до нотаріуса тієї ж контори з проханням негайно посвідчити договір дарування автомобіля її чоловіку батьком останнього. Секретар сама принесла підписаний сторонами договір, щоб, за її словами, не затримувати дарувальника, який від'їжджав у той же день у тривале відрядження. Договір був посвідчений.

Визначить законність такої дії.

Задача 9. Кияниця Н. Г. припинив висилати з м. Хабаровська до м. Києва своїй колишній дружині аліменти на утримання доньки. Його знайомі повідомили, що його донька у минулому році померла. Мати дівчинки звернулася в нотаріальну контору з проханням посвідчити факт знаходження доньки живою, остання, за її словами, знаходилася в санаторії на лікуванні.

Чи має право нотаріус за даних обставин посвідчити вказаний факт?

Задача 10. Громадянин Німеччини Генріх Мюллер, який постійно проживав на території України однією сім'єю без реєстрації шлюбу з громадянкою України Надією Ластовенко, усиновив її дитину і брав участь в утриманні та вихованні дитини.

15 грудня 2019 р. Генріх Мюллер помер. Після його смерті на території України залишилось спадкове майно, що складається з житлового будинку, предметів домашньої обстановки і вжитку у ньому та грошових вкладів на депозитних рахунках у Німеччині.

Заповіт Генріх Мюллер не складав. В Німеччині проживають його батьки.

Який нотаріальний орган може оформити право на спадщину в даній ситуації? Хто буде закликатись до спадкування після смерті Генріха Мюллера? Право якої держави буде застосовано при спадкуванні майна Генріха Мюллера?

Задача 11. Коваленко М. звернулась до суду з позовом до приватного нотаріуса Л. про визнання договору дарування недійсним, в зв'язку з тим, що нотаріус не роз'яснила їй наслідки укладення такого договору, а вона насправді хотіла укласти договір довічного утримання. В силу віку і вад зору вона не змогла повністю прочитати текст договору і не зрозуміла всіх умов договору.

Чи правильно Коваленко М. Визначила відповідача за позовом про визнання договору недійсним? Які можуть бути наслідки для нотаріуса в даній ситуації?

7.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до семінарських занять, а також самостійне опрацювання додаткового навчального матеріалу до окремих тем у вільний від аудиторних занять час, виконання домашнього завдання тощо.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом, передбаченим тематичним планом навчальної дисципліни.

Самостійна робота здійснюється індивідуально кожним студентом, при цьому він завжди може розраховувати на індивідуальну консультацію викладача.

Самостійна робота передбачає вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання і може виконуватися у формі есе (рефератів), розроблення варіантів тестових завдань, кросвордів, ситуаційних задач (кейсів).

Питання для самостійного вивчення:

1. Історія виникнення та розвитку нотаріату в Україні та світі.
2. Нотаріальне діловодство і звітність.
3. Повноваження державних нотаріусів державних нотаріальних архівів.
4. Заповіти і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених.
5. Засвідчення справжності підпису на документах начальником установи виконання покарань.
6. Посвідчення правочинів про заставу (іпотеку) майна.
7. Посвідчення правочинів про передачу права власності на земельну ділянку.
8. Посвідчення договорів про відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів.
9. Посвідчення договорів управління майном.
10. Посвідчення договору довічного утримання (догляду).
11. Посвідчення спадкового договору,
12. Посвідчення договору ренти.
13. Посвідчення шлюбного договору.
14. Посвідчення договорів між подружжям, батьками дитини, а також особами, які проживають однією сім'єю.
15. Посвідчення договорів найму або позики будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин), найму (оренди) або позики транспортних засобів, договорів лізингу.
16. Вчинення протестів векселів.
17. Підстави відкриття спадкової справи.
18. Порядок відкриття та оформлення спадкової справи.
19. Повідомлення про відкриття спадщини.
20. Прийняття спадщини або відмова від її прийняття.
21. Процесуальні дії нотаріуса щодо забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав.
22. Наслідки акту консульської легалізації. Прийняття документів без попередньої легалізації.
23. Міжнародні договори у сфері нотаріальної діяльності.

Методичні рекомендації щодо написання есе (рефератів):

Есе або Реферат є письмовою роботою студента. Робота над рефератом передбачає вивчення обраної теми, опрацювання наукової літератури, оволодіння навичками логічного узагальнення матеріалу.

Реферат є самостійною роботою, яка має виявити здатність студентів розумітися у правових питаннях, систематизувати теоретичний матеріал з обраної теми, творчо використовувати наукові ідеї для методологічного аналізу обраної проблематики. Думки інших авторів та цитати повинні мати посилання у встановленому порядку.

Тема реферату обирається студентом самостійно. Як правило, вона повинна висвітлювати найважливіші правові проблеми і вибір її погоджують з викладачем.

Реферат повинен складатися з таких розділів: план (зміст), вступ, виклад змісту теми, висновок, список використаної літератури. План (зміст) включає всі структурні елементи реферату із зазначенням сторінок, на яких вони розміщені.

Основний зміст реферату поділяється на параграфи чи розділи. Вступ – один з найважливіших змістових елементів реферату. Форма його – довільна, але в ньому мають обов'язково знайти відображення такі питання: стисле обґрунтування вибору теми, оцінка її з точки зору актуальності та важливості, визначення її місця в сучасній процесуальній проблематиці, оцінка ступеня і характеру розроблення теми.

Виклад основного змісту теми має являти собою самостійно виконане дослідження обраної проблематики, узагальнення існуючої наукової літератури. Висновок містить коротке резюме того, що викладено в основній частині реферату. Автор реферату повинен також зазначити ту частину змісту реферату, яка вказує на особисто ним виконану роботу.

У списку літератури вказуються праці, які використовувались під час написання реферату (фундаментальні наукові праці та останні публікації з теми). Обсяг реферату має становити 5–10 сторінок комп'ютерного тексту через півтора інтервали.

На титульній сторінці необхідно вказати назву навчального закладу, кафедри, навчальної дисципліни, з якої виконується робота, тему реферату, прізвище, ім'я, по батькові, курс та групу студента, а також місце та рік написання роботи.

Орієнтовна тематика есе (рефератів):

1. Латинський нотаріат (civil law): поняття, принципи діяльності.
2. Нотаріат англо-американської системи права (common law).
3. Міжнародне співробітництво в сфері нотаріату. Міжнародні договори.
4. Особливості посвідчення правочинів про відчуження майна, обтяженого іпотекою.
5. Особливості посвідчення договорів між подружжям, батьками дитини, а також особами, які проживають однією сім'єю.
6. Особливості посвідчення договорів про відчуження об'єктів незавершеного будівництва.
7. Порядок вчинення протестів векселів.
8. Порядок відкриття спадкової справи.
9. Посвідчення секретного заповіту.
10. Особливості посвідчення шлюбного договору.
11. Особливості посвідчення договорів лізингу.
12. Правила професійної етики нотаріусів.

13. Правовий аналіз міжнародного законодавства щодо правил етики нотаріуса.

14. Проблеми відповідальності нотаріуса за невиконання професійних функцій.

15. Судові спори, що виникають при здійсненні нотаріальної діяльності.

(Додаткові теми есе, а також теми для індивідуальних завдань в межах академічного інтересу студента, можуть бути погоджені з викладачем).

7.5. Індивідуальні завдання

Завдання для індивідуальної роботи.

Для стимулювання дослідницького й творчого інтересу студентів і здобуття ними навичок академічного письма, вітається виконання ними додаткових видів робіт шляхом нарахування додаткових балів при оцінюванні їх знань з навчальної дисципліни.

Додаткові бали будуть нараховуватись за виступи студентів на студентських конференціях і круглих столах та написання тез (статей) за їх дослідницькими інтересами в межах предмету дисципліни. Індивідуальними видами робіт також можуть бути: написання рефератів (есе) (з публічним їх захистом), розробка можливої теми семінарського заняття із вказівкою літератури; пропозиції щодо вдосконалення викладання навчальної дисципліни (як лекційної, так і практичної складової); складання словничка до курсу, тощо.

8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення дисципліни передбачає використання комп'ютерних технологій для доступу до мережі Інтернет, зокрема офіційних ресурсів (Верховної Ради України та інших), для складання процесуальних документів, підготовки до семінарських занять тощо. В умовах дистанційного навчання необхідно мати доступ до відеозв'язку за допомогою Google Meet.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Загальна декларація прав людини (рос/укр): ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Ради Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950 // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-ІУ // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст.422 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Етика та правила організації нотаріату. Документ Міжнародного союзу нотаріату (МСЛН – UINL). / Нотаріальна палата України. URL: http://npu.in.ua/mizhnarodnij-notariat/profesiyna_etika_ta_pravila_organizatsi%D0%87_notariatu#

6. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002 № 2947-III (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
7. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-I(зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України, Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618-I(зі змінами)//Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
9. Про нотаріат: Верховна Рада України; Закон від 02.09.1993 № 3425-XII (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
10. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Верховна Рада України; Закон від 01.07.2004 № 1952-I(зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
11. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Кабінет Міністрів України; Постанова від 25.12.2015 № 1127 // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF>
12. Про виконавче провадження: Верховна Рада України; Закон, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст.542) // Офіційний сайт Верховної Ради України — <http://zakon.rada.gov.ua/>
13. Про обіг векселів в Україні: Верховна Рада України; Закон від 05.04.2001 № 2374-III (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — <http://zakon.rada.gov.ua/>
14. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Верховна Рада України; Закон від 01.07.2010 № 2398-VI (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
15. Про електронні довірчі послуги: Верховна Рада України; Закон від 05.10.2017 № 2155-VIII (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
16. Про Консульський статут України: Президент України; Указ, Статут від 02.04.1994 № 127/94 (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
17. Про затвердження Положення про дипломатичне представництво України за кордоном: Президент України; Розпорядження, Положення від 22.10.1992 № 166/92-рп // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
18. Про надання повноважень на проставлення апостиля, передбаченого Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів: Кабінет Міністрів України; Постанова від 18.01.2003 № 61 (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
19. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Мін'юст України; Наказ, Порядок від 22.02.2012 № 296/5) (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — <http://zakon.rada.gov.ua/>
20. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Мін'юст України; Наказ, Порядок, Форма типового

документа [...] від 11.11.2011 № 3306/5 // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

21. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Мін'юст України, МЗС України; Наказ, Положення, Форма типового документа від 27.12.2004 № 142/5/310 // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
22. Про затвердження Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності: Мін'юст України; Наказ, Положення від 23.03.2011 №888/5 (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
23. Про запровадження Єдиного реєстру довіреностей та внесення змін доповнень до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України: Мін'юст України; Наказ, Положення, Форма типового документа від 28.12.2006 № 111/5 (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
24. Про затвердження Положення про Спадковий реєстр: Мін'юст України; Наказ, Положення, Форма типового документа [...] від 07.07.2011 № 1810/5 (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
25. Про затвердження Положення про консульський збір України: МЗС України; Наказ, Положення, Тариф [...] від 05.01.2011 № 3 (зі змінами) // Офіційний сайт Верховної Ради України — URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

Судова практика:

1. Узагальнення про судову практику розгляду спорів про оскарження нотаріальних дій або відмову в їх вчиненні, Апеляційний суд міста Києва // офіційний веб-портал Судова влада України. URL: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/uzah/62/> (дата звернення 12.07.2020 р.)
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 06.11.2009 за №9 // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09> (дата звернення 12.07.2020 р.)
3. Про узагальнення судової практики розгляду справ про оскарження нотаріальних дій або відмову в їх вчиненні Вищий спеціалізований суд; Постанова від 07.02.2014 № 2 // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002740-14> (дата звернення 12.07.2020 р.)

Основна література

1. Дякович М.М. Охорона і захист сімейних прав та інтересів нотаріусом. К.: Істина, 2015., 520 с.
2. В.В. Комаров, В.В. Баранкова Нотаріат: підручник., Х.: Право, 2019.
3. Фурса С.Я. Нотаріат України: Книга 1 Організація нотаріату з практимумом: Підручник у трьох книгах. За заг. ред. Фурси С.Я., 3-тє вид., доповн. і переробл., К.: Алерта; 2015., 484 с.

4. Ю.В. Корнєєв Нотаріат в Україні. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури., 2019., 120 с.

Допоміжна література

5. Алгоритм дій нотаріуса. Чижмарь К. І., Журавльов Д.В., Нікітін В.В., Кирилюк Д.В., Улановська А.М. К.: ЦУЛ., 2016, 56 с.
6. Баранкова В.В. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні. Право та державне управління. 2018. №2 (31). Т.1. С.49-56 URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2018/tom_1/11.pdf (дата звернення 12.07.2020 р.)
7. Бисага Ю.Ю. Нотаріат у конституційній системі держави: історико-правові аспекти. Конституційно-правові академічні студії, №2, 2015. URL: <http://constlegalstudies.in.ua/archive/2-2015/11.pdf> (дата звернення 12.07.2020 р.)

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. European Court of Human Rights - ECHR URL: <http://www.echr.coe.int>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
6. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого URL: <http://elib.nplu.org/object.html?id=1490>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Нотаріальної палати України URL: <http://npu.in.ua/ua/>
9. Офіційний веб-портал Судова влада України URL: <http://court.gov.ua/>

Періодичні видання

Вісник Академії адвокатури України URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/visnyk/>